

створені разом як органічно ціле. Наприклад, взаємозалежна система серця, легенів і кровообігу в живих істот. Немоżliва ситуація, коли спочатку з'являється система кровообігу без серця, що потім до нього додається, і тільки потім виникають легені.

Як можна пояснити виникнення видів, спираючись на концепцію Творця? Богом ми називаємо того, хто створив не тільки небо і землю, а й молекулу ДНК. Припущення, що ДНК-проекти й перші білки виникли внаслідок випадкового сполучення атомів водню, вуглецю й азоту, навіть за мільярди років, настільки безглузді, як, скажімо, з купи сміття за мільярди років сформувався й піднявся б у Космос космічний корабель.

Сьогодні ми не знаємо деталей процесу творчості, механізмів і законів, якими керувався Творець, створюючи чудо-структуру молекули, але точно знаємо, що в основі цього процесу перебуває закон, програма, а не випадок. Бог у кості не грає!

Вид – це ні що інше, як специфічний для кожної істоти набір генів. Перехід від одного виду до іншого відбувається через зміну якості й кількості генів, тому він має стрибкоподібний характер. Види не мають проміжних (перехідних) форм. Згадаємо «народного академіка» Лисенка, який хотів з'єднати властивості пшениці й осоту: нічого з цього не вийшло.

Сучасна наука доводить, що Творчий Дух Бога – така сама реальність, як і гравітація, тому Святий Дух ще називають гравітацією Бога. Нині багато вчених обрали предметом досліджень не тільки гравітацію, слабкі та сильні електромагнітні поля, квантовий вакуум, а й «частку Бога (предмет пошуку великого андронного колайдера), «поля шевченкіани», темну енергію, чорні діри.

Всесвіт і Бог, матерія і Дух – неподільні й вічні, тому в природі немає нічого випадкового й ніколи не було глобального хаосу.

Добре замаскований під науку еволюціонізм перебуває в основі того зла, що завдали нацизм, фашизм, більшовизм разом узяті, оскільки вони спотворили наукове уявлення про світ і зробили його атеїстичним і безбожним.

За «звільнення» від Бога людство дорого заплатило. Відкинувши релігійні смисли буття, проголосивши себе центром світобудови й замисливши, як висловився Ф. Достоєвський, «улаштуватися без Бога назавжди й остаточно», воно опинилося в полоні

химер: міфології як вимислів, класової нерівності, верховенства рас і націй, на основі яких зародився нацизм, і т. ін. XX століття (дві світові війни, Освенцим, ГУЛАГ тощо) показало, на яке неймовірне зло здатна людина, озброєна фантастичними досягненнями науки і техніки, але позбавлена духовності й моралі.

Отже, усвідомлення Бога як реальності, як факту науки радикально змінить світогляд, і кожна людина на планеті, від Президента до пересічного громадянина, постане перед фактом необхідності переосмислення власного життя й учинків. Саме цього вимагає ситуація у світі.

Звичайно, ми всі різні, серед майже восьми мільярдів не знайдеться хоча б двох абсолютно однакових індивідів. Людина унікальна, як, утім, усе у Всесвіті, тому що, скажімо, у міріаді сніжинок ми не знайдемо двох однакових. Однак Всесвіт – один для всіх.

ПЕДАГОГІКА В КОНТЕКСТІ ДУХОВНОЇ ОСВІТИ

Микола Олексійович Супрун

*доктор педагогічних наук, професор,
професор Київської Духовної академії і семінарії
suprun62@ukr.net*

Ірина Петрівна Ковальчук

*секретар Синодального відділу релігійної освіти,
катехизації та місіонерства Української Православної Церкви
ipkov2008@i.ua*

Стосовно більшості професій різних типів («Людина – природа», «Людина – техніка», «Людина – художній образ», «Людина – знакова система») можна цілком виважено вживати поняття «робота», «служба» чи «діяльність» (біолог, водій, програміст тощо). Відносно ж професій типу «Людина – Людина» (вчитель, лікар та ін.) доречно буде використовувати поняття «місія». Душпастирська діяльність священнослужителя повністю потрапляє під всеохоплююче поняття «Духовна місія».

Відповідно місії священика ми маємо всі підстави для ствердження, що це і професійна діяльність, яка ґрунтується на енциклопедичних знаннях із різних сфер богословської та світської науки, а також, насамперед, це і особливе покликання нести слово Боже до серця прихожанина.

Визначальне місце у становленні майбутнього служителя церкви займає педагогіка як наука і навчальна дисципліна про виховання Людини. Вивчення історії питання підготовки кадрів духовництва в різні історичні періоди розвитку духовної освіти дає підстави для твердження, що опанування основ психолого-педагогічної науки завжди були в полі зору педагогічних колективів духовних шкіл.

Враховуючи певний досвід викладання педагогічних дисциплін і, найголовніше, запити практики пастирської служби, ми пропонуємо включити наступні розділи до структури навчальної дисципліни «Педагогіка»: «Педагогіка як наука і навчальна дисципліна в контексті духовної освіти», «Основи теорії виховання», «Основи дидактики», «Організація науково-дослідної роботи студентів», «Врахування вікових особливостей людей різного віку в душпастирській діяльності», «Людина із особливими потребами у сфері пастирської служби».

Зупинимось на аналізі змісту кожного із означених розділів. Так в розділі «Педагогіка як наука і навчальна дисципліна в контексті духовної освіти» ставимо за мету зорієнтувати студентів на вивченні як світової, так і вітчизняної педагогічної думки. Прагнемо спрямувати пізнавальну активність студентів на всебічне вивчення педагогічних дефініцій в теоретичному і практичному сенсі. Особливу увагу ми приділяємо вивченню педагогічної скарбниці знакових постатей педагогічної науки і практики (Я.А. Коменського, К.Д. Ушинського, А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського та інших світочів педагогічного минулого).

Розділ «Основи теорії виховання» присвячений всебічному вивченню базової категорії «Виховання» в широкому соціальному, в широкому педагогічному, у вузькому педагогічному і в гранично вузькому ракурсах. Базовими темами цього смислового блоку нами визначені: «Особистість сучасного соціального

педагога», «Структура виховного процесу. Закономірності виховання», «Принципи виховання», «Методи виховання», «Напрями виховання», «Колектив», «Самовиховання особистості».

Фундаментальні категорії педагогічної теорії та практики «Навчання» і «Освіта» будуть всебічно розглянуті в розділі «Основи дидактики». Насамперед в поле зору нашого вивчення потрапляють наступні питання: «Із історії дидактики», «Структура навчального процесу», «Принципи навчання», «Методи і засоби навчання», «Методика аналізу навчального заняття».

Вбачаючи в особистості священика носія високої люднознавчої науки, ми пропонуємо в розділі «Організація науково-дослідної роботи студентів» теоретичні та методичні засади організації та проведення дослідницької роботи молодого вченого. Вважаємо, що до безумовних переваг зазначеного навчального блоку, насамперед, потрібно віднести розкриття сутності етапів здійснення наукового пошуку.

Враховуючи те, що в поле зору священика потрапляють прихожани різного віку, то наявність розділу «Врахування вікових особливостей людей різного віку в душпастирській діяльності», на наш погляд, є цілком виправданою. Умовним девізом до цього змістового підрозділу можуть слугувати слова К.Д. Ушинського про те, що якщо педагогіка бажає навчити людину в усіх відношеннях, то вона повинна насамперед її вивчити в усіх відношеннях. В ряді додатків до цього розділу, зокрема в додатку А «Позааудиторна робота студентів», розкриті наше бачення цього важливого елементу виховного процесу.

Загальновідомо, що про рівень розвитку цивілізованості суспільства судять за його ставленням до найменш соціально незахищених прошарків: дітей, хворих, інвалідів, людей похилого віку і, звичайно, до людей з особливими потребами. Саме тому наявність розділу «Людина із особливими потребами у сфері пастирської служби» передбачає вивчення основ корекційної педагогіки.

Матеріали всіх розділів спрямовані на скерування зусиль педагогів та вихованців на вирішення головного завдання діяльності закладу освіти – підготовки фахівця відповідного профілю. Вбачаючи в діяльності випускника духовної школи насамперед

соціально-педагогічну спрямованість його в повсякденному служінні, пропонуємо окремо розглянути питання про особистість соціального педагога.

У підготовленому підручнику «Педагогіка» [1] узагальнюються сучасні дослідження у галузі психолого-педагогічної науки, що можуть бути використані при вивченні таких навчальних дисциплін у духовних закладах освіти як «Церква і педагогіка», «Педагогіка», «Соціальна робота церкви», «Психологія», «Пастирська психологія», а також у процесі проведення занять в Недільних школах.

Література:

1. Супрун М.О. Педагогіка : підручник для духовних і світських закладів освіти – К. : КДА, 2018. – 400 с.

ЗАВДАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПОКРАЩЕННІ ЕКОЛОГІЇ ДОВКІЛЛЯ

Георгій Семенович Фінін

*доктор фізико-математичних наук, професор,
перший проректор Державної екологічної академії
післядипломної освіти та управління
fining@ukr.net*

Не можна весь час виснажувати оточуюче природне середовище. Якщо суспільство споживає природні ресурси, необхідні для його життєдіяльності, то обов'язково треба їх відтворювати. Вся світова спільнота, будь-яка держава та кожний окремих громадянин мають постійно проводити дружню політику по відношенню до навколишнього природного середовища. Інакше глобальна екологічна криза може взагалі призвести до зникнення людської популяції. Цю, одну з головних екологічних тез, сформулював В. І. Вернадський.

Тільки інститути громадянського суспільства здатні впоратися з виконанням такої надскладної задачі. Головне завдання

громадянського суспільства – здійснювати зворотній зв'язок при діалектичному розвитку соціуму. Тобто, якщо помилки від діяльності держави стають явними, очевидними, наносять шкоду суспільству, вимагати від влади вживати дії, що направлені на виправлення ситуації. Сама по собі влада мало зацікавлена у виправленні власних помилок і здатна це робити тільки під примусом суспільства, побоюючись програти нові вибори. Такою є сутність устрою демократичного суспільства.

Як приклад, розглянемо Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», прийнятий Верховною Радою у 2017 році. У преамбулі цього Закону зазначено, що він встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Тобто не можна проводити будівництво нових об'єктів або розпочинати виробничу діяльність без попереднього складання звіту з оцінки впливу на довкілля, в якому доводиться відповідність такої діяльності нормам цього Закону. Обов'язковим є громадське обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля.

Але на практиці виходить, що необхідний, прогресивний, ретельно виписаний Закон є, а результатів збереження довкілля немає. Це відбувається насамперед тому, що не вироблені практичні механізми впровадження норм закону безпосередньо у господарську діяльність та відсутній реальний дієвий контроль з боку громадянського суспільства. Прийняття дозвільних рішень залишено виключно чиновникам.

Що складає основу інститутів громадянського суспільства та на якому підґрунті вони існують? Базисом будь-якого громадянського суспільства є дві парадигми – освіта і культура (духовність). Неосвічена людина не може оцінити глобальну кризову ситуацію, прийняти раціональні рішення і вчинити дії щодо ліквідації наслідків лиха. Для прикладу, розглянемо наслідки лісових пожеж в Австралії у 2019–2020 роках. Внаслідок